

СТАНОВИЩЕ

Дисертация на тема: Психологични детерминанти на личността и хипохондрични преживявания в контекста на психосоматиката

Докторант: Аница Карник Хугасиян – Хачмерян

Научен ръководител: доц. д-р Красимир Иванов, дпс

Изготвил становището: доц. Павлина Петкова Дамянова, дм

Дисертацията на Аница Хугасиян е върху една изключително актуална, сложна област, насочена към професионалната перспектива на психологичното консултиране у нас. Темата е амбициозна, изисква добри познания и опитност върху личностовите специфики при хипохондричните преживявания в полето на психосоматичните заболявания. Аница Хугасиян приема това предизвикателство и успешно се справя!

Дисертационният труд е с общ обем от 168 страници. Структурата на текста е оформен в увод, четири глави, заключение, приноси, използвана литература и приложения. Списъкът на използваната литература включва общо 146 източника, от които 30 на български език, 88 на английски език, 28 интернет източника.

В добре резюмираното при увода съдържание, докторантката подчертава своя интерес към взаимодействието на психичните и физиологични процеси, изследване предимно на личностовата тревожност, obsesivни мисли, стресови преживявания, които повлияват негативно здравето и определят сериозен риск към проява на психосоматични заболявания. Акцентът в научното изследване е насочен към разработването на по-ефективни методи за диагностика и психологични интервенции в

консултирането, за да се преодоляват хипохондричните тенденции и да се поддържа добро качество на живот.

В първата глава на дисертацията са представени добре систематизираните цел, задачи и хипотези на научното изследване върху извеждането на психологичните детерминанти на личността, хипохондричните преживявания и разстройства в контекста на психосоматиката. Положени са три основни задачи на изследването, формулирани са четири хипотези.

Втората глава на дисертацията е богат, отлично систематизиран обзор върху теориите за хипохондрията, където е направен великолепен теоретичен анализ, построен в логична последователност на изгражданата във времето от медици и психолози на концепция за динамиката на психологичните личностови особености обвързани с негативните емоционални преживявания на страх и тревога за здравето, промените в личностовите нагласи и поведение, които водят до болестно хипохондрично разстройство. Много добре са проследени формираните различни концепции за терапевтичното поведение, което обхваща фармакотерапията, психологичните интервенции и приносът на съвременната когнитивно-поведенческа психотерапия. Хугасиян много точно определя, че хипохондричното разстройство може да бъде оформено като самостоятелно или като придружаващо друго психично или соматично разстройство. Много точно са изведени и съвременните диагностични критерии от международните класификации на болестите, където се откроява „тенденция към разбиране на тревожността за здравето като независима от физическите симптоми, което може да бъде полезно за пациентите, които изпитват интензивно безпокойство без ясна медицинска причина.“ Докторантката отделя специално място за представяне на най-актуалните техники в когнитивно-поведенческата психотерапия, които показват добър

ефект при пациентите с различна степен на хипохондрични разстройства. Изключително добро впечатление прави анализът на докторантката върху „смъртната хипохондрична тревожност“ разглежда като трансдиагностична конструкция, която участва в развитието и поддържането на различни психични разстройства, а изследванията допринасят за разбирането на механизмите на нейната психопатология. Отново с изключително подробни цитирани научни изследвания и с много добри психологична анализи са представени психологичните и екзистенциалните фактори, физиологичните причини на развитието на хипохондрията.

За провеждане на емпиричното изследване са използвани батерия от тестове, която включва - Скрининг за оценка на психосоматична личностова предиспозиция (Кр.Иванов), накратко представен с наименованието MTG, Въпросник за стрес и устойчивост на личността в къщи на работа и сред хората (Пол Салковски), накратко представен с наименованието CG, Въпросник на Дерогатис със скали Соматизация, Обсесивно-компулсивно състояние, Междупличностна чувствителност, Депресия, Тревожност, Враждебност, Фобийна тревожност, Параноични идеи и Психотизъм накратко обозначен с наименованието D, както и предложен от автора Скринингов въпросник за определяне на хипохондрична предиспозиция накратко представен с наименованието AX, който е изработен спрямо съвременните изисквания на психодиагностиката. Статистическата обработка на резултатите е извършена с помощта на компютърна програма“ Статистически пакет за социални науки SPSS“, като са направени много прецизни корелационни и статистически методи за анализиране на взаимовръзките между психосоматичната предиспозиция и хипохондричните нагласи в контекста на различни психологически скали.

Изключително богато, с много подробности, коректност в анализите и интерпретациите на психологичните съдържания спрямо статистическите анализи са представени поетапно отделните части в изследването и обсъждане на всяка хипотеза. При всяка една хипотеза докторантката обсъжда анализите от тестовете, но ги интерпретира в съвременния контекст на психологичните и психотерапевтични позиции на различни автори, както и спрямо спецификата на българския културов контекст при преживяване на тревога за здравето. Много силни са нейните интерпретации за механизмите на несъзнавана трансформация на психичната тревога и страх във физиологични симптоми, които подхранват хипохондричното разстройство и го превръщат в болестен тип проява. Тази част от дисертацията представя отличната подготовка, старание на докторантката да анализира и интерпретира данните от тестовите изследвания, в съчетания с постигнатите лични умения за професионални психологични интерпретации. Тук тя заслужава сериозни адмирации!

Финалната концептуална рамка на Аница Хугасиян е великолепно обобщение, което показва как динамично се разгръщат преживяванията от тревожност до хипохондрия в три основни области в „резултата от вътрешни конфликти, несигурност и страхове, чийто корени се намират в ранните етапи на развитието“. Много справедливо и психологично мотивирано, тя обобщава, че причините са „мултифактологични и включват генетични, биологични, социални и емоционални компоненти“, а самоактуализацията и ефективните стратегии за управление на стреса могат да бъдат „буфер“ и предпазване от болестен тип разстройство. Изведените научни, научно приложни приноси са релевантни на данните, анализите и интерпретациите от дисертационната разработка.

В заключение предлагам на членовете на Научното жури, включително и самата аз, да гласуваме на Аница Карник Хугасиян – Хачмерян присъждане на ОНС „Доктор“, професионално направление 3.2. „Психология“, докторска програма „Обща психология“.

28.12.2024 г.

Изготвил становището:

Варна

П. Дамянова